

Creëer een saamhorige klas

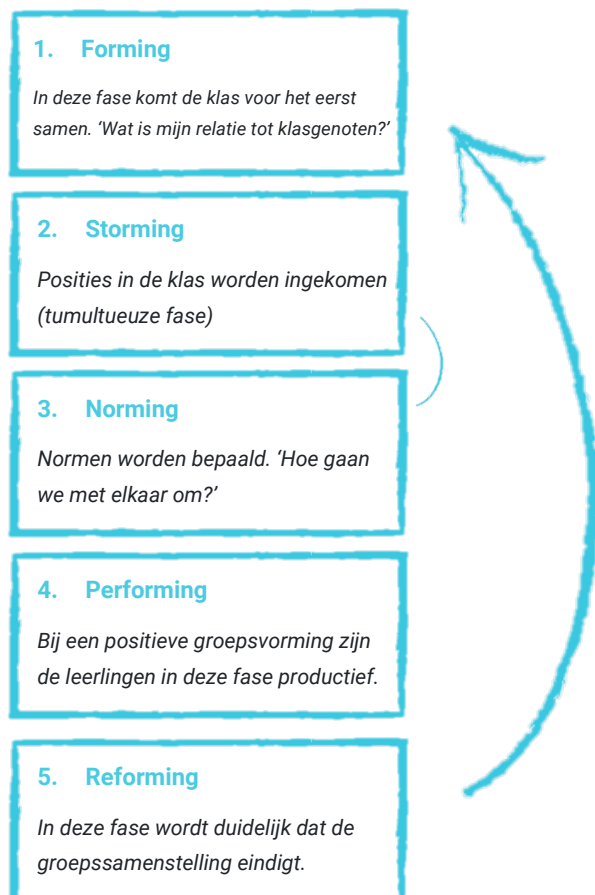
Wil je een saamhorige klas creëren? Volg dan het groepsdynamische proces (model van Tuckman) zoals in dit informatieblad uitgelegd. Samen met de klas doorloop je de verschillende fases. Deze fases starten opnieuw na een langere vakantie of wanneer de groepssamenstelling verandert. Door te investeren in de groepsvorming ontstaat er een klas waarin jongeren zich veilig voelen, erbij horen, zichzelf zijn en durven te ontdekken en kunnen leren.

Wat is je rol als mentor of coach?

Zorg dat je jezelf bewust bent van de invloed die je kunt uitoefenen op het groepsdynamisch proces. Besef dat wanneer je niets doet, dit proces zich voltrekt zonder sturing. De dominante jongeren in een klas worden dan “de baas” en bepalen de normen. Als dit gebeurt is het van belang het heft in eigen handen te nemen, de leiding te pakken en terug te gaan naar de eerste fase. Als mentor of coach kun je invloed uitoefenen op het proces door op de volgende punten te letten:

- Zorg dat je jezelf bewust bent van de fase waarin de klas zich bevindt en je rol als mentor/coach. Je bent onderdeel van de groep en heeft de leidersrol. Het is belangrijk dat je die rol pakt, omdat je daarmee voorkomt dat een leerling zich opstelt als informele leider.
- Speel constant in op datgene wat je ziet gebeuren in de klas.
- Benader de klas altijd positief.
- Wissel fase 2 (storming) en fase 3 (norming) om. Door met de klas normen vast te stellen zal fase 2 (storming) milder zijn en resulteren in minder probleemgedrag.

Wat zijn de fases van het groepsdynamisch proces?

Praktische tips bij de verschillende fasen:

1. Forming

- Sta op de eerste dag in de deuropening en begroet iedere leerling persoonlijk. Geef een hand, noem de naam van de leerling en maak oogcontact.
- Zorg dat jouw opstelling leerlingen uitnodigt ook iets persoonlijks over zichzelf te vertellen.
- Maak je voornemen voor het jaar duidelijk. Maak ook duidelijk waar je voor staat en waar je voor gaat. Wat vind jij belangrijk, welke dingen accepteer je niet, wat kunnen ze van je verwachten, wat verwacht je van jouw leerlingen.
- Laat de leerlingen opschrijven hoe zij een leuke klas voor zich zien. Maak hiervan een top vijf en bespreek dit klassikaal. Willen de leerlingen ook dat de klas zo met elkaar omgaat? De uitkomst vormt de basis voor de omgang met elkaar. Maak de afspraken zichtbaar door bijvoorbeeld samen posters te maken en deze centraal op te hangen. Laat de leerlingen hierop hun handtekening zetten.
- Laat ze meedenken over consequenties bij het niet houden aan de afspraken.
- Zet spelvormen in om elkaar beter te leren kennen en te werken aan positieve groepsvorming. Enkele voorbeelden:
 - Leerlingen elkaar interviewen en voorstellen (in tweetallen).
 - Spelvormen met de namen van de leerlingen.
 - Leerlingen maken een paspoort van zichzelf (naam, adres, gezinssamenstelling, hobby's,...) en gaan op zoek naar overeenkomsten met klasgenoten.
- Reflecteer zelf regelmatig: vertoon ik voorbeeldgedrag, laat ik merken dat ik de afspraken respecteer en naleef, grijp ik in bij het niet houden aan afspraken?

2. Norming

- Blijf letten op een respectvolle omgang met elkaar. Noem leerlingen bij hun naam en laat regelmatig je interesse in hen blijken. Het is van belang dat iedereen elkaar steeds beter leert kennen. Blijf in de eerste periode activiteiten organiseren die daar aan bij dragen.
- Laat de klas gezamenlijk besluiten nemen. Dit bevordert samenwerking. Stuur er hierbij op dat niet alleen de "harde roepers" gehoord worden. Iedereen heeft/krijgt inspraak.
- Benadruk in deze fase vooral de overeenkomsten en laat de verschillen onbenoemd.
- Mix de klas elke keer door naambordjes van leerlingen steeds op een andere tafel zetten. Leerlingen die bij elkaar in de buurt zitten gaan elkaar aardiger vinden.
- Maak gebruik van werkvormen. Ter inspiratie: <https://www.leraar24.nl/en> en <https://wij-leren.nl/>
- Geef groepsopdrachten en wissel de samenstelling van de groepjes regelmatig! Zo leren leerlingen elkaar én iedereen kennen.
- Laat de klas gezamenlijk een groepsactiviteit organiseren.
- Begin met het vastleggen van herinneringen en hang deze op in de klas; leer & (be)leef met elkaar en bouw zo aan gezamenlijke, positieve ervaringen en herinneringen.
- Als docent reflecteer je op de volgende zaken:
 - Heb ik vandaag alle leerlingen in de klas bewust gezien? Maak een mentaal lijstje voor morgen van de leerlingen die je vandaag gemist hebt.
 - Ken ik het talent van iedere leerling? Ook van de minder opvallende leerlingen?
 - Ben ik verbindend? Gericht op overeenkomsten? Heb ik de leiding over het groepsproces?

3. Storming

- In deze fase worden de posities in de groep bepaald. Als de hiërarchische strijd uit de hand loopt spreekt je leerlingen aan op de omgangsnormen zoals afgesproken in de norming-fase. Omdat zij deze zelf hebben opgesteld zijn de leerlingen hier gevoelig voor.
- Geef positieve feedback bij goed gedrag.
- Maak gebruik van samenwerkend leren. Dit kun je doen door bijvoorbeeld lesstof te verdelen over groepen die allemaal een presentatie houden.
- Met projecten werken, zodat je onderlinge afhankelijkheid schept.
- Spreid de macht: wisselend leiderschap inzetten: maak elke les een andere leerling verantwoordelijk voor een bepaalde taak.
- Verdeel als docent je aandacht: heb oog voor de stille en onzichtbare leerlingen en zet ze op een passende manier in de spotlight. Laat je niet opeisen door hen die veel aandacht vragen. Dim of negeer deze leerlingen indien gewenst.
- Laat leerlingen zelf conflicten oplossen, volg het wel.
- Beoordeel en bespreek wekelijks het lesklimaat met de klas; wat gaat goed, wat kan beter en hoe doen we dat?
- Bespreek problemen in de klas met elkaar, laat merken dat je iedereen nodig hebt en bedenk samen oplossingen.
- Maak gebruik van middelen als itsuptoyou.nu of de film "Spijt" met als hamvraag: wat doe jij om zoiets niet in deze klas te laten gebeuren? De gemaakte afspraken kunnen aangepast of aangevuld worden.
- Als docent grijp je in bij vernederingen, pesterijen en/of uitsluiting. Je spreekt iedere leerling regelmatig, geeft positieve feedback en corrigeert. Je steunt de leerlingen die zich nog niet op hun gemak voelen in de klas. Je coacht de middengroep om medeleerlingen die minder aansluiting vinden erbij te betrekken.

4. Performing

- Elkaar complimenteren, successen vieren, trots zijn op en met de klas.
- Vraag jezelf af: Zet ik alle leerlingen in het zonnetje met hun talent? Zet ik hen in op hun talent? Zie ik leerlingen respectvol omgaan met elkaar? Corrigeren ze elkaar op de naleving van de groepsnormen (ook zonder inmenging van de mentor/docent)?

5. Reforming

- Voor een saamhorige klas kan het lastig zijn uit elkaar te gaan. Samen terugkijken op het jaar en bespreken wat het leukste/beste/meest bijzondere moment was helpt hierbij.
- Organiseer een slotles waarbij alle leerlingen hun '10 seconds of fame' krijgen.
- Stimuleer leerlingen om in hun nieuwe groep de normen waarvan zij overtuigd zijn geraakt, opnieuw in te brengen tijdens de forming/norming fases. Ze kunnen refereren aan hetgeen voor hen in een vorige groep positief gewerkt heeft (of negatief wanneer de groepsvorming niet goed verlopen is).